

Najukkami sukkulinnik soorlu sikunik kaaginillu tunisassiortartut unammillersinnaassusaat qaffassarniarlugu sukkunut akitsuutinik utertitsisarnermut aaqqissuussinerup atuuteqqilernissaa eqquteqqullugu Naalakkersuisut peqquneqarnissaannik Inatsisartut aalajangiiffigisassaattut siunnersuut. Utertitsisarnermut aaqqissuussineq eqquteqqinneqassaaq ulloq 1. januaari 2020 aallarnerfigalugu
(Inatsisartunut ilaasortaq Justus Hansen, Demokraatit)

Akissuteqaat

(Aningaasaqarnermut Nunanilu Avannarlerni suleqatigiinnermut Naalakkersuisoq)

Siunnersuuteqartoq aalajangiiffissatut siunnersuummik matuminnga saqqummiussineranut Naalakkersuisut sinnerlugit qutsavigiumavara.

Aallaqqaasiullugu najukkami tunisassiortut unammillersinnaanerannik pitsanngorsaanissamik siunnersuuteqartup siunertaqarnera Naalakkersuisunit paasilluarneqarpoq. 2019-imi Aningaasaqarnikkut Ingerlatsineq pillugu Nalunaarummi allassimasutut ingerlatseqatigiiffinnut akileraarutit annertussusiata tamarmiusup appartinneratigut Kalaallit Nunaata unammillersinnaassusia tamarmiusoq pitsanngorsarneqassasoq Naalakkersuisut taamaalillutik kissaatigaat. Ingerlatseqatigiiffinnut akileraarutit appartinneqarnissaannik anguniagaq 2019-imut aningaasanut inatsit pillugu isumaqatigiisummi ilaatinneqarpoq. Tamanna ilaatigut 2020-mut aningaasanut inatsisissatut siunnersuut aammalu aningaasanut inatsisissatut siunnersuutissat pillugit isumaliuteqaqqinnissanut isumaqatigiinniarnissanullu ilaatinneqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Ilanngaatit utertitsinissamillu aaqqissuussinerit toqqaannangitsut aqputiginagit assersuutigalugu inuussutissarsiutinik siuarsaanissamut tapiissutit imaluunniit akileraarutit annertussusiannik iluarsiinikkut aningaasaqarnermut inatsisit aqputigalugit suliffeqarfiit il.il. ersarissumik tapiissuteqarfigineqartariaqarnerannik tunngavissarititaasoq taamaalilluni malinneqassaaq.

Naalakkersuisut aaqqissuussinermik 2007-imi oktobarimi atorunnaarsinneqartumik atuutilerseqqinnissaannik aalajangiiffigisassatut siunnersuummi matumani siunertaqarpoq, tamatumalu kingorna najukkami tunisassiortut sukkunut tunisassiordernermini atukkaminnut eqqussuinerimi akitsuutinik utertitsinnaassapput. Sammineqartoq pillugu § 37 naapertorlugu apeqqummut (2019-005) akissummi ukioq manna siusinnerusukkut oqaatigineqartutut, siunnersuuteqartup siunertaa peqqinnissaaq eqqarsaatigalugu tunisassianik sukkulinnik atuinerup annikillisinneqarnissaannik siunertamut akerliuvoq. Siunnersuutikkut saqqummiunneqartukkut Nunatta Karsiata eqqussuinermit akitsuutitigut isertitai 5 mio. kr.-t missaannik annikillisinneqassasut siunnersuuteqartup naatsorsuutigaa. Nioqputissiorlut tunngavissaqartippassuk, nunatsinni sukkulinnik tunisassiat, soorlu immiaaqqat, mamakujuttut, sikut sodavandillu aningaasanik taamak annertussusilinnik akikillissasut, siunnersuuteqartup ilimagaa.

Isertitassanik annaasassat taakku aningaasalersornissaannut siunnersuuteqartoqanngimmat Naalakkersuisunit oqaatigineqassaaq. Tamatumalu saniatigut siunnersuutip malitsigisaannik iluaqutissat nunatta ilaani namminersorlutik inuussutissarsiortunut annikinnerusinnaasumik iluaqutsiinissaat, innuttaasut immaqqa sukkunik atuinerulernerisugut ungasinnerusooq eqqarsaatigalugu innuttaasut peqqissusaannut pitsaanngitsumik sunniuteqarnikkut illuatungilerneqarnissaannut aarlerinaateqartoq oqaatigineqassaaq.

Nunatsinni iffiukkanik annertunersaat nunatsinni tunisassiarineqartarmata pisisartullu amerlasuut taakku ilaatigut nutaajuneri pissutigalugit pileriginerusaraat tunngavigissallugu naammaginatutut isigineqartariaqarpoq. Taamaammallu siunnersuutip nunatsinni tunisassiortut tunisiffissatut periarfissat annertuseriarnerisa sunniutissaviinut qularuteqarneq tunngavissaqarpoq.

Taamattaq siunnersuutip sodavandinik akikinnerusunik nassataqarnissaa qularnarpoq, tunisassiammi taakku nunatta inatsisit naapertorlugit atorneqarsinnaasunik tunisassiat puuinut immikkut malittarisassaqrnera tunngavigalugu avataanit unammillerneqarpallaangillat.

Taamaalilluni aalajangiiffisassatut siunnersuut tunisassianik sukkulinnik tunisassiortunut iluaqusiissavoq, akerlianilli innuttaasut nalinginnaasut ullorsiornermi kaffillernermiluunniit angerlarsimaffimmini kaagiliorusuttut siunnersuutikkut iluaquserneqassangillat.

Utertitsisarnissamik aqqiissuussineq siunnersuutigineqartoq oqaatigineqareersutut ukiumoortumik akitsuutinit 5 mio. kr.-nik iluanaarutissaraluit utertinneqarnissaannik qinnuteqaateqartoqrneranik nassataqassasoq naatsorsuutigineqarpoq. Tamanna sukkunut akitsuutip tamarmiusup ukiumoortumik 7,5 mio. kr.-t missaannik iluanaarutigineqartarneranut atassuteqartutut isigineqassaaq. Tamatuma saniatigut siunnersuut ukiumoortumik allaffissornermut nakkutilliinermullu 0,5 mio. aamma 1,0 million kr.-t akornanni akeqassasoq Akileraartarnermut Aqutsisoqarfimmit tagginneqarpoq.

Taamaalillunilu siunnersuutip nassatarisaanik sukkunut akitsuummit ilanngaattissat ilanngaatigereerlugit ukiumoortumik iluanaarutit 75 pct.-it missaannik ikileriaateqassapput. Taamaattumillu siunnersuut akuerineqassappat sukkunut akitsuutip maanna atuuttup ingerlatiinnarneqarnissaa imminut akilersinnaanersoq isumaliutigineqartariaqarpoq.

Tamatumunnga taarsiullugu sukkunut akitsuutip atorunnaarsivinneqarnissaa isumaliutigineqarsinnaavoq. Inuussutissarsiutinik ingerlataqartut atuisartullu appasinnerusumik akitsuuteqartinneqarnerisa saniatigut aqqiissutip taama ittuq utertitsisarnermik aqqiissuussinerup nassatarisaata iluaqutissanik atuineq annikillissavaa. Utertitsinissamik aqqiissuussinerup nassatarissavaa inuussutissarsiortut kiisalu Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik aqqiissuussinerup atatillugu allaffissornermut immikkoortitsisariaqarmata, soorluttaaq Akileraartarnermut Aqutsisoqarfik suliaaqqarfimmi aamma nakkutiginnittassasoq. Utertitsisarnermik aqqiissut siunnersuutigineqartutut taamaasilluni namminersorluni aamma pisortani suliaaqqarfimmi iluaqutissanik atuinerup annertusaassasoq, akitsuutinik atorunnaarsitsinerup tamanna annikitsumik annikillissavaa.

Ataatsimut isigalugu Naalakkersuisut isumaqarput, siunnersuummik iluaqutaasinnaasut siunnersuutip pitsaangitsumik kingunerisinnaasaanut sanilliuttariaqartut. Naalakkersuisut isumaat naapertorlugu suliffeqarnermut siunnersuutip pitsaasumik kingunerisinnaasai qularnartoqarput, kiisalu sukkunik atuinerup annertuseriarnissaanut aarlerinartoqarluni.

Inatsisartulli najukkami tunisassianik sukkulinnik tunisassiortut unammillersinnaanerannik annertusaanissamik pisariaqartitsisoqarneranik isumaqarpata, tamanna allatigut aamma pisinnaasoq oqaatigineqassaaq, assersuutigalugu tunisassiat sukkullit avataanit eqqussukkat, tunisassianik nunatsinneersunik assingusunik toqqaannartumik unammillertut, eqqussorneqarneranni akitsuuserneqarnerat aalajangiunneqarsinnaavoq. Ilaatigut sikut nerisassiat eqqussorneqartut, massakut Kalaallit Nunatsinnut eqqussorneqarneranni sukkunik imaqrnerat naapertorlugu

akitsuusigaanngitsut akitsuuserneqarnissaat eqqarsaatigineqarsinnaavoq. Taamaammat eqqarsaatersuutit taamaattut Inatsisartut siunnersuummik uannga oqaluuserinneqqinnermini ilanngussinnaagaat Naalakkersuisut siunnersuutigissavaat.

Qulaani allassimasut tunngavigalugit Naalakkersuisut innersuussutigaat, siunnersuut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliamut innersuunneqassasoq, tulliuuttut pingasut periarfissaasut eqqartoqqinniarlugit:

1. Utertitsisarnermik aaqqiissut siunnersuusiortumit siunnersuutigineqartoq,
2. Sukkunut akitsuummik atorunnaarsitsineq, imaluunniit
3. Nioqqutissanik sukkulinnik eqqussanik, Kalaallit nioqqutissaataannik assingusunik toqqaannartumik unammillertaasunik akitsuusersuineq.

Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliap oqallinnerminnut atatillugu aalajangissappasuk, sukkunut akitsuutinik utertitsisarnermik eqqussisoqartariaqartoq imaluunniit akitsuut atorunnaarsinneqartariaqartoq, Naalakkersuisut kajumissaarutigissavaat, ataatsimiititaliap ilanngullugu saqqummiutissagaat, iluanaarutitigut annaasaqarneq taama ittoq isertitaqarnerunikkut imaluunniit aalajangersimanerusutigut sipaaruteqarnikkut qanoq naligiissinneqarsinnaanersoq isumaliutersuutigineqarnerasoq. Siuliani oqaatigineqartutut periarfissaq siulleq katillugit 5,5-6,0 millioner koruuninik aningaasartuutaallunilu iluanaarutitik annaasaqaataassasoq missiliorneqarpoq, periarfissallu aappaa ukiumoortumik 7,5 millioner koruuninik iluanaarutitigut annaasaqaataaffiussalluni. Assersuutigalugu sikutut ittut sukkunik akullit eqqussorneqarneranni akitsuummik nutaamik atuutsitsisoqaleralarpat tamatumani iluanaarutaanerusussat maannangaq nalilerneqarsinnaanngilaq. Taama iluanaaruteqartoqarnerusoqassappat tamanna ingerlatseqatigiiffinnut akileraarutit ataatsimut isigalugu appartinneqarnerata aningaasalersorneqarnissaani tunngaviusumut ilaatinneqarsinnaassaaq.

Taama oqaaseqarlunga Naalakkersuisut sinnerlugit siunnersuutigissavara, siunnersuut Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu Ataatsimiititaliamut suliaassanngortinneqassasoq.